

РОЗВИТОК ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ В УМОВАХ ВИКЛИКІВ ВІЙНИ

В. В. Пилипенко, ORCID iD <http://orcid.org/orcid.org/0000-0001-9379-9517>

С. П. Шостя, ORCID iD <http://orcid.org/orcid.org/0000-0003-1689-6166>

Розкрито теоретичні та прикладні питання розвитку цифрової компетентності педагогічних працівників у системі неперервної (післядипломної) освіти Полтавської області.

Ці питання аналізуються в контексті викликів, спричинених обмеженнями у зв'язку з початком широкомасштабної війни росії проти України та необхідністю використання цифрових технологій.

На основі вітчизняного та зарубіжного досвіду висвітлено механізми розвитку цифрової компетентності сучасного вчителя. Схарактеризовано діяльність Полтавської академії неперервної освіти ім. М. В. Остроградського щодо організації заходів із методичного супроводу розвитку цифрової компетентності, представлено напрями діяльності Центру підтримки дистанційної освіти та цифрової грамотності ПАНО ім. М. В. Остроградського, особливості функціонування обласного репозитарію освітніх матеріалів для дистанційного компонента освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти Полтавщини.

Ключові слова: дистанційні технології навчання, неперервна освіта, педагогічний працівник, освітній процес, репозитарій, цифрова компетентність, цифровізація.

Vadym Pylypenko, Svitlana Shostia. Poltava Region Teachers Digital Competence Development on Facing War Challenges

This paper is about theoretical and applied aspects of the development of teachers' digital competence in the system of in-service education of the Poltava region.

These aspects are explored in the context of challenges caused by restrictions because of a large-scale war of Russia against Ukraine and thus necessity to use digital technologies.

Authors describe some world education experiences as for the ways of teacher's digital competence development and activities of the Poltava M.V. Ostrohradskiy Academy of Continuous Education towards solving investigated problem, in particular, the organization of events and methodical support for the development of teachers' digital competence, the activities of the Center for the Support of Distance Education and Digital Literacy, the functioning of the regional repository of educational materials for the distance component of the educational process in institutions of general secondary education.

Keywords: distance learning technologies, continuous education, pedagogical worker, educational process, repository, digital competence, digitalization.

Постановка проблеми. Сучасне українське суспільство переживає часи глибокого переосмислення фундаментальних основ свого існування. Неспровокована агресія росії проти України негативно вплинула на всі сфери суспільного життя. Особливо чутливим це питання є у сфері освіти, де має забезпечуватися фундаментальна неперервність. Українські вчителі стали в ряди Сил оборони України, долучаються до гуманітарних активностей, продовжують

свою професійну діяльність, а значить, ведуть ідеологічну боротьбу з ворогом.

Війна не здатна зупинити життя. Для ефективного протистояння ворогові ми повинні інколи навіть наперекір продовжувати професійний розвиток, пошук кращих методик, реалізацію освітніх ініціатив.

За таких обставин нової актуальності набуває питання розвитку цифрової компетентності

Пилипенко Вадим Валерійович, кандидат педагогічних наук, перший заступник директора, Полтавської академії неперервної освіти ім. М.В. Остроградського;

Шостя Світлана Петрівна, методист центру підтримки дистанційної освіти і цифрової грамотності Полтавської академії неперервної освіти ім. М.В. Остроградського.

педагогічних працівників у системі неперервної (післядипломної) освіти. Адже саме дистанційні технології забезпечили неперервність освіти з перших днів широкомасштабної війни. Вимушений досвід організації освітнього процесу часів карантинних обмежень став у нагоді за умов неможливості відновлення офлайн-навчання. І в умовах продовження війни росії проти України констатуємо важливість використання цифрових технологій.

Таким чином, актуальність і гостра необхідність проведення нових системних досліджень у галузі вивчення цифрової компетентності педагогічних працівників зумовили вибір теми цієї роботи.

Аналіз актуальних досліджень. Аналіз попередніх досліджень і публікацій розкриває питання цифрової компетентності педагогічних працівників у системі неперервної освіти, яке має актуалізуватися у зв'язку з новітніми реаліями організації освітнього процесу. Відтак, можемо виділити два ключові компоненти зазначеного питання: 1) дослідження попередніх років, у яких не враховуються фактори війни (І. Герасименко, В. Кухаренко, Н. Кучеренко [6] та ін.); 2) новітні дослідження, що натеper мають несистематизований та часто вузькогалузевий характер (Л. Лондар [5], І. Малицька [6], І. Семенець-Орлова [10] та ін.). Проблему формування цифрової компетентності, використання інформаційних технологій в освітньому процесі досліджувало багато українських науковців, серед них А. Бондаренко [1], Н. Кучеренко [4], О. Захар [8], Н. Морзе [8] та ін.

Мета статті – проаналізувати розвиток цифрової компетентності педагогічних працівників Полтавської області в умовах викликів війни.

Широкомасштабне вторгнення росії в Україну спровокувало низку нових, досі не бачених викликів в освітній сфері. Важливо було забезпечити неперервність освітнього процесу в умовах агресії. Звісно, першими до цього завдання долучилися області та території, де не було активних бойових дій.

У Полтавській області із середини березня було відновлено освітній процес. Полтавська академія неперервної освіти ім. М. В. Остроградського також відновила курси підвищення кваліфікації та поступово, оновивши тематику, розпочала організацію заходів для педагогічних працівників області. Одним із пріоритетних напрямів залишався розвиток цифрової компетентності педагогічних працівників. Заклади

освіти відновили роботу в дистанційному режимі. Можна було з упевненістю констатувати, що попередній досвід використання дистанційних технологій дав змогу значно ефективніше організувати освітній процес в умовах широкомасштабного вторгнення. Попередні алгоритми дистанційного навчання потребували актуалізації відповідно до нових реалій, але це вже не був шлях масового опанування нових інструментів чи технологій. Наголос змістився до безпеки та ефективності тих чи інших ресурсів.

Пригадуємо, що в 2020 році організація освітнього процесу з використанням дистанційних технологій навчання мала значну кількість перепон: від моральної неготовності учасників освітнього процесу до браку (або обмеження) технічних можливостей [11, с. 69]. У 2022 році технологічних проблем було менше. Вони часто пов'язувалися із фізичною наявністю якісної мережі Інтернет та електропостачання.

Відзначимо, що і в середовищі освітян області зросло розуміння необхідності та ефективності використання дистанційних технологій навчання. У листопаді 2020 року під час «круглих столів» зі слухачами курсів підвищення кваліфікації Полтавської академії неперервної освіти ім. М. В. Остроградського (директори закладів загальної середньої освіти, заступники директорів, учителі-предметники) було запропоновано сформуванню коло ідей стосовно переваг і недоліків використання дистанційних технологій навчання. У результаті директори ЗЗСО окреслили такі переваги: більшу гнучкість освітнього процесу та стимулювання до самоменеджменту; підвищення усвідомлення відповідальності батьків; ширші можливості індивідуального підходу в навчанні; мобільність; розвиток уміння працювати самостійно; зменшення зовнішніх ризиків зупинення освітнього процесу; гарантовану соціальну дистанцію. Були названі такі недоліки: розширення поля для маніпуляцій і зловживань; суспільна напруга; обмеження соціалізації та комунікації особистості; нерівномірність технічного забезпечення та цифрової грамотності учасників освітнього процесу; висока ймовірність розсіювання уваги учнів. Як бачимо, на той час практичне втілення дистанційних технологій навчання сформувало достатньо чіткі погляди щодо його переваг та недоліків. Натомість аналогічне дослідження в листопаді 2022 року дало інші, показові результати. Серед переваг відзначалося: забезпечення неперервності освітнього процесу;

можливість долучення до освітнього процесу учнів та учителів, що вимушено покинули місця постійного проживання; гнучкість в часовому та організаційному використанні. Стосовно недоліків, то відзначалася здебільшого залежність від електропостачання та стабільності Інтернету.

Як бачимо, попередня систематична робота з розвитку цифрової компетентності мала позитивний результат в умовах нових викликів воєнного часу.

Роль учителя в сучасних умовах динамічно трансформується, як і змінюється середовище його діяльності. Дедалі частіше в освітній спільноті розглядаються питання віртуальної сфери професійної діяльності вчителя. В умовах війни це питання тільки загострюється, адже кількість викликів, пов'язаних із кібергігієною учасників освітнього процесу, помітно збільшується. І часто неекологічне користування доступом до власних акаунтів може призводити до складних наслідків, провокувати психологічну напругу в колективі. Укотре хотілося б нагадати поради сучасного британського педагога Р. Макгіла, відомого як гострого спікера освітніх дискусійних майданчиків різних рівнів. Він розробив поради для освітян щодо налаштування та ведення персональної сторінки в соціальних мережах [12, 13]. Порадики став своєрідною квінтесенцією його особистого досвіду та світової практики, а відтак може слугувати своєрідною основою соціально-мережевої кібергігієни сучасного вчителя. Р. Макгіл радить: «1. Налаштуйте свою персональну сторінку в соціальній мережі так, аби вона виглядала професійно. 2. Захистіть свою приватну інформацію. 3. Перед тим, як щось опублікувати, запитайте себе: «Як би я на це відреагував, якби був татом чи мамою одного з учнів?». 4. Будьте прикладом для своїх учнів – покажіть їм, як потрібно поводитися онлайн. 5. Виважено ставтеся до розміщення особистих фото – пам'ятайте, що їх бачитимуть колеги, учні, батьки. 5. Захистіть свої паролі – не дозволяйте учням користуватися вашими пристроями чи заходити на вашу сторінку. 6. Стежте за тим, аби ваші родичі чи знайомі не розміщували фото чи іншу інформацію про вас, яка може вас скомпрометувати. 7. Пишіть на теми, які торкаються вашої професійної діяльності – це демонструватиме ваш професіоналізм і знання предметної галузі. 8. І пам'ятайте, що соціальні мережі мають неймовірну силу: вам потрібно чимало років, аби вибудувати професійну репутацію,

але достатньо кілька секунд, щоб її зруйнувати» [12]. Звичайно, кожен освітянин вибудовує власний алгоритм формування іміджу у Світовій мережі інтернет, що може доповнити чи заперечити окремі тези Р. Макгіла, але варто завжди пам'ятати про останню з них, яка є своєрідним індикатором співвідношення особистих і професійних цінностей.

Питання методичної підтримки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників також актуалізуються в сучасних реаліях використання дистанційних технологій навчання. Тут важливою є роль післядипломної педагогічної освіти, її гнучкості та актуальності. ПАНО ім. М. В. Остроградського показала свою практичну здатність оперативно реагувати на зовнішні виклики.

15 квітня 2020 року в Академії було створено Центр підтримки дистанційної освіти та цифрової грамотності, основними завданнями якого є: здійснення методичного та аналітичного забезпечення діяльності центрів дистанційної освіти, фахівців із дистанційної освіти і цифрової грамотності методичних кабінетів (центрів) районів, міст, об'єднаних територіальних громад, органів управління освітою адміністративно-територіальних одиниць Полтавської області; методичне забезпечення, навчання та підвищення кваліфікації фахівців із дистанційної освіти і цифрової грамотності закладів освіти щодо дистанційного навчання здобувачів загальної середньої освіти.

В умовах війни росії проти України важливість та актуальність функціонування центру підтримки дистанційної освіти та цифрової грамотності набувають нових обрисів.

За час функціонування центру його співробітники долучилися до налагодження онлайн-комунікації між управлінськими структурами області та районів, міст, територіальних громад Полтавської області, надавали адресну методичну допомогу працівникам ПАНО ім. М. В. Остроградського, фахівцям органів управління освітою, консультантам центрів професійного розвитку педагогічних працівників та окремим педагогам.

Регулярно проводяться тренінги для координаторів дистанційної освіти територіальних громад, представників закладів загальної середньої освіти щодо надання якісних освітніх послуг із використанням дистанційних технологій.

Ще одним кроком на підтримку впровадження дистанційних технологій навчання в

освітній процес став організований Центром підтримки дистанційної освіти та цифрової грамотності Обласний репозитарій освітніх матеріалів для дистанційного компонента освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти. Для його функціонування запущений сервер і використано програмне забезпечення DSspace. Метою створення репозитарію є забезпечення освітянської спільноти якісними навчальними матеріалами для дистанційного компонента освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти, реалізації змішаного навчання, поширення інноваційних освітніх технологій. Репозитарій має гнучкі функціональні можливості використання матеріалів.

Із метою наповнення репозитарію щорічно проводиться Обласний ярмарок кращих розробок навчальних матеріалів для дистанційного компонента освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти. В умовах війни, яку росія веде проти України, у 2023 році ключові пріоритети спрямовуються на військово-патріотичне виховання учнівської молоді як запоруку формування свідомої особистості на засадах ідей гуманізму, соціального добробуту, демократії, свободи, толерантності, виваженості, відповідальності, здорового способу життя, готовності до змін та до виконання обов'язку із захисту незалежності та територіальної цілісності України. За таких обставин особливі пріоритети відводяться вивченню предмета «Захист України», проведенню заходів військово-патріотичного виховання, освітній інтеграції шляхом реалізації інтегрованих та бінарних уроків із залученням тем прикладного військово-патріотичного спрямування. Тому логічно та ідеологічно виправдано, що Обласний ярмарок кращих розробок навчальних матеріалів для дистанційного компонента освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти-2023 забезпечить максимальну інтеграцію з темами військово-патріотичного виховання та предметом «Захист України».

Усі номінації ярмарку передбачали інтеграцію з предметом «Захист України»: початкова освіта (початкова освіта + Захист України); українська література (українська література + Захист України); іноземні мови (іноземні мови + Захист України); фізика-математика (фізика, математика + Захист України); географія (географія + Захист України); хімія-біологія (хімія, біологія + Захист України); інформатика (інформатика + Захист України); історія (Історія України + Захист України), Всесвітня історія + Захист України); мис-

тецтво (мистецтво + Захист України); предмет «Захист України». Тематичний план 1; предмет «Захист України». Тематичний план 2 (Основи медичних знань); «Ми пам'ятаємо» (розробки виховних заходів із вшанування пам'яті героїв, які загинули у боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України для учнів 5–11 класів); «Сміливість іти за мріями» (розробки заходів військово-патріотичного виховання для учнів 5–11 класів); «Велика Україна в маленькому серці» (розробки заходів військово-патріотичного виховання для учнів 1–4 класів). 2023 року в ярмарку свої доробки представили понад 200 освітян Полтавської області.

Ще одним напрямом діяльності Центру є методичний супровід упровадження у закладах загальної середньої освіти Полтавської області цифрових технологій організації освітнього процесу. Відзначимо, що ці технології є корисними для очного, дистанційного та змішаного навчання. Натепер вже понад три чверті закладів загальної середньої освіти Полтавської області використовують електронні щоденники та журнали, що дає змогу обробляти і надавати в зручному електронному вигляді інформацію про успішність учнів, а також суміжну інформацію усім учасникам освітнього процесу. Водночас педагогічні працівники та адміністрації шкіл працюють із інструментом для самоаналізу цифровізації закладів освіти «SELFIE» і мають змогу аналізувати свій прогрес у цьому напрямку.

У 2023 році в Полтавській академії неперервної освіти ім. М. В. Остроградського проведено каскад тренінгів із питань організації дистанційної освіти і підвищення цифрової грамотності для керівників, педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти Полтавської області.

Цьогоріч командою тренерів було запропоновано широкий діапазон тем: «Цифрове портфоліо сучасного педагога», «Реалізація потреби дітей у спілкуванні в умовах дистанційного навчання: психологічна компетентність педагога», «Правила інтеграції на уроках природничо-математичного циклу: мета, принципи, застороги», «Психологія та дидактика освіти онлайн», «Інструменти для дистанційної роботи практичного психолога в освітньому середовищі», «Організація освітнього процесу дітей з особливими освітніми потребами в умовах дистанційного навчання», «Організація практикуму розв'язування задач з фізики в умовах змішаного навчання», «Цифрові інструменти для організації змішано-

го навчання», «Можливості Desmos у контексті подолання освітніх втрат та якісної організації дистанційного навчання», «Соціально-емоційне навчання в Новій українській школі», «Основи кібергігієни», «Школа в епоху штучного інтелекту», «Штучний інтелект для інтелектуальної людини», «Шкільний вебсайт», «SELFIE як інструмент самооцінювання цифрового розвитку закладу загальної середньої освіти», «Комп'ютерна графіка і анімація з елементами дистанційного навчання», «Організація дослідницької роботи школярів із фізики під час дистанційного навчання», «Чеклист готовності вчителя до нового навчального року: виклики, практика».

Важливими компонентами тренінгів стали розвиток професійних компетентностей (фахових методик, технологій), цифрової та комунікаційної компетентностей, ознайомлення з особливостями використання штучного інтелекту в освіті, удосконалення практичних навичок створення нових та підтримки наявних шкільних вебсайтів, підбір та застосування методики збору інформації SELFIE для вивчення освітніх процесів у закладі освіти, використання різних видів і форм контролю відповідно до рівня цифровізації, створення комп'ютерної графіки й анімації, моделювання змісту навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів, набуття навичок щодо формування власної відповідальності за рівень професійного та емоційного здоров'я, розвиток мотивації до щоденної підтримки ресурсного стану тощо. Учасниками тренінгів стали більш ніж 600 педагогів області.

Висновки. Отже, питання розвитку цифрової компетентності педагогічних працівників Полтавської області в умовах викликів війни є одним із пріоритетних у діяльності Полтавської академії неперервної освіти ім. М.В. Остроградського. Поруч із науково-теоретичним осмисленням та проведенням дослідницької діяльності закладом реалізується комплекс прикладних заходів:

- підвищення кваліфікації педагогічних працівників із питань цифрової грамотності та розвитку цифрової компетентності педагогічних працівників;

- методичний супровід упровадження цифрових технологій організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти;

- методичний, організаційний та технічний супровід діяльності Обласного репозитарію освітніх матеріалів для дистанційного компонента освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти;

- мотивування педагогічної спільноти Полтавської області до ведення науково-методичної роботи, публікації кращих напрацювань, зокрема шляхом участі в Обласному ярмарку кращих розробок навчальних матеріалів для дистанційного компонента освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондаренко А. Дистанційна освіта музикантів-виконавців: проблеми та перспективи. Імідж сучасного педагога. 2020. № 3. С. 69–72. URL : <http://isp.poippo.pl.ua/article/view/202243> (дата звернення 28.10.2023 р.).

2. Деякі питання дистанційного навчання : Наказ Міністерства освіти і науки № 1115 від 08.09.2020 р. URL : <https://mon.gov.ua/ua/npa/deyaki-pitannya-organizaciyi-distancijnogo-navchannya-zareyestrovano-v-ministerstvi-yusticiyi-ukrayini-94735224-vid-28-veresnya-2020-roku> (дата звернення 28.10.2023 р.).

3. Костіна Т. Криза в умовах карантину: нові гендерні перспективи. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Психологія. 2020. № 11. С. 162–166.

4. Кучеренко Н. Дистанційне навчання як виклик сучасної університетської освіти: філософсько-правовий вимір. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки. 2018. Вип. 20. С. 34–40.

5. Лондар Л. Щодо забезпечення дистанційного навчання в Україні в умовах війни // Освіта України в умовах воєнного стану: управління, цифровізація, євроінтеграційні аспекти : збірник тез доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції (наукове електронне видання), 25 жовтня 2022 р. Київ : ДНУ «Інститут освітньої аналітики», 2022. С. 36–41.

6. Лотоцька А., Пасічник О. Організація дистанційного навчання в школі : методичні рекомендації. ГО «Смарт освіта». 71 с. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodichni%20recomendazii/2020/metodichni%20recomendazii-dustanciynna%20osvita-2020.pdf> (дата звернення 28.10.2023 р.).

7. Малицька І. Розвиток цифрової грамотності вчителів під час воєнного стану (підтримка ЮНЕСКО) // Звітна наукова конференція Інституту цифровізації освіти НАПН України «Цифрова трансформація освіти України в умовах воєнного стану» : збірник матеріалів, 24 лютого 2023 р., м. Київ / упоряд.: О. П. Пінчук, Н. В. Яськова. Київ : ІЦО НАПН України, 2023. С. 36–40.

8. Морзе Н., Базелюк О., Воротникова І., Деметієвська Н., Захар О., Нанаєва Т., Пасічник О., Чернікова Л. Опис цифрової компетентності педагогічного працівника (проект). Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету. 2019. Спецвип. С. 1–53. URL : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=oeemu_2019_spetsvip (дата звернення 28.10.2023 р.).

9. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної серед-

ньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти». URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennya/2020/05/05/04052020-profesiinii-standart-vchitelya-1-1.docx> (дата звернення 28.10.2023 р.).

10. Семенець-Орлова І. Проблеми розвитку дистанційної освіти в Україні // *Освіта України в умовах воєнного стану: управління, цифровізація, євроінтеграційні аспекти* : збірник тез доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції (наукове електронне видання), 25 жовт. 2022 р. Київ : ДНУ «Інститут освітньої аналітики», 2022. С. 55–58.

11. Makinen K., Alamaki A. *Digital Competence Development As Strategic Learning: A Case of Business System Implementation with Digital Competence Development*. IFIP Advances in Information and Communication Technology. 2005. No 167. P. 155–162.

12. McGill R. *Career History* : El. text data. URL : <https://www.teachertoolkit.co.uk/about/career-history/> (дата звернення 28.10.2023 р.).

13. McGill R. *Managing Your Social Media Profile*: El. text data. URL : <https://www.teachertoolkit.co.uk/2016/11/11/social-media-protection/> (дата звернення 28.10.2023 р.).

14. Redecker C. *European Framework for the Digital Competence of Educators*. DigCompEdu. Punie, Y. (ed). EUR 28775 EN. Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2017. doi:10.2760/159770, JRC107466.

15. *The Pedagogy Wheel ... it's a Bloomin' Better Way to Teach*. URL : <https://designingoutcomes.com/the-pedagogy-wheel-its-a-bloomin-better-way-to-teach> (дата звернення 28.10.2023 р.).

REFERENCE

1. Bondarenko A. *Distance education of musicians-performers: problems and prospects. The image of a modern teacher*. 2020. № 3. P. 69–72. URL : <http://isp.poiippo.pl.ua/article/view/202243> (in Ukrainian).

2. *Some issues of distance learning: Order of the Ministry of Education and Science № 1115 dated September 8, 2020*. URL : <https://mon.gov.ua/ua/npa/deyaki-pitannya-organizaciyi-distancijnogo-navchannya-zareyestrovano-v-ministerstvi-yustyciyi-ukrayini-94735224-vid-28-veresnya-2020-roku> (in Ukrainian).

3. Kostina T. *Crisis in quarantine conditions: new gender perspectives*. *Scientific notes of the National University «Ostroh Academy»*. Series: Psychology. 2020. № 11. P. 162–166. (in Ukrainian).

4. Kucherenko N. *Distance learning as a challenge of modern university education: philosophical and legal dimension*. *Bulletin of the Lviv Polytechnic National University*. Series: Legal Sciences. 2018. Issue 20. P. 34–40. (in Ukrainian).

5. Londar L. *Regarding the provision of distance learning in Ukraine in wartime conditions // Education of Ukraine in wartime conditions: management, digitalization, European integration aspects: a collection of abstracts of reports of the 4th International Scientific and Practical Conference (scientific electronic edition), October 25, 2022*,

Kyiv: DNU «Institute of Educational Analytics», 2022. P. 36–41. (in Ukrainian).

6. Lototska A., Pasichnyk O. *Organization of distance learning at school: methodical recommendations*. NGO «Smart Education». 71 p. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodichni%20recomendazii/2020/metodichni%20recomendazii-dustanciynna%20osvita-2020.pdf> (in Ukrainian).

7. Malyska I. *Development of digital literacy of teachers during martial law (support of UNESCO) // Report scientific conference of the Institute of Digitalization of Education of the National Academy of Sciences of Ukraine «Digital transformation of education of Ukraine under martial law» : collection of materials, February 24, 2023*, Kyiv / edited .: O. P. Pinchuk, N. V. Yaskova. Kyiv: Institute of National Academy of Sciences of Ukraine, 2023. P. 36–40. (in Ukrainian).

8. Morse N., Bazelyuk O., Vorotnikova I., Dementievskaya N., Zakhar O., Nanaeva T., Pasichnyk O., Chernikova L. *Description of the digital competence of a pedagogical worker (project)*. *Open educational e-environment of a modern university*. 2019. Special issue P. 1–53. URL : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z2IID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=oeemu_2019_spetsvip (in Ukrainian).

9. *Professional standard for the professions «Teacher of primary classes of a general secondary education institution», «Teacher of a general secondary education institution»*. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennya/2020/05/05/04052020-profesiinii-standart-vchitelya-1-1.docx> (in Ukrainian).

10. Semenets-Orlova I. *Problems of the development of distance education in Ukraine // Education of Ukraine under martial law: management, digitalization, European integration aspects: a collection of abstracts of reports of the 4th International Scientific and Practical Conference (scientific electronic edition), October 25, 2022*. Kyiv: DNU «Institute of Educational Analytics», 2022. P. 55–58. (in Ukrainian).

11. Makinen K., Alamaki A. *Digital Competence Development As Strategic Learning: A Case of Business System Implementation with Digital Competence Development*. IFIP Advances in Information and Communication Technology. 2005. No 167. P. 155–162.

12. McGill R. *Career History* : El. text data. URL : <https://www.teachertoolkit.co.uk/about/career-history/>

13. McGill R. *Managing Your Social Media Profile*: El. text data. URL : <https://www.teachertoolkit.co.uk/2016/11/11/social-media-protection/>

14. Redecker C. *European Framework for the Digital Competence of Educators*. DigCompEdu. Punie, Y. (ed). EUR 28775 EN. Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2017. doi:10.2760/159770, JRC107466.

15. *The Pedagogy Wheel ... it's a Bloomin' Better Way to Teach*. URL : <https://designingoutcomes.com/the-pedagogy-wheel-its-a-bloomin-better-way-to-teach>

Цитувати: Пилипенко В. В., Шостя С. П. Розвиток цифрової компетентності педагогічних працівників Полтавської області в умовах викликів війни / В. В. Пилипенко, С. П. Шостя // *Постметодика*. 2023. № 2–3. С. 7–12.

© В. В. Пилипенко, С. П. Шостя, 2023. Стаття надійшла в редакцію 3.10.2023